

Троцька Марина Василівна
НЮУ імені Ярослава Мудрого,
Полтавський юридичний інститут,
к. ю. н., доцент кафедри цивільного,
господарського та екологічного права

ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ ПРАВА КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ПРИРОДНІ РЕСУРСИ

Підстави виникнення права власності взагалі та комунальної власності на природні ресурси, зокрема, це — юридичні факти з якими пов'язується виникнення відповідних відносин. Чинне природоресурсне¹ та інше законодавство закріплює перелік підстав виникнення права комунальної власності на природні ресурси. Звернімося до відповідного нормативно-правового матеріалу для їх дослідження.

За ч. 2 ст. 60 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»: підставою для набуття права комунальної власності є передача майна територіальним громадам безоплатно державою, іншими суб'єктами права власності, а також майнових прав, створення, придбання майна органами місцевого самоврядування в порядку, встановленому законом. Згідно зі ч. 5: органи місцевого самоврядування від імені та в інтересах територіальних громад відповідно до закону здійснюють правомочності щодо володіння, користу-

---

¹ Досліджуємо положення Земельного та Лісового кодексів України, а також Закону України «Про тваринний світ» так як тільки в цих законодавчих актах визначається право комунальної власності.

вання та розпорядження об'єктами права комунальної власності, в тому числі виконують усі майнові операції, можуть ... продавати і купувати об'єкти комунальної власності, ..., вирішувати питання їхнього відчуження і т. д.

Тобто, у зазначеній вище статті у загальному перелічуються можливості територіальних громад та органів місцевого самоврядування, що здійснюють діяльність від їх імені, отримувати відповідні об'єкти у комунальну власність, в тому числі це стосується і природних ресурсів.

Відповідно до ч. 5 ст. 83 Земельного кодексу України: територіальні громади набувають землю у комунальну власність у разі:

- а) передачі їм земель державної власності;
- б) відчуження земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності відповідно до закону;
- в) прийняття спадщини;
- г) придбання за договором купівлі-продажу, ренти, дарування, міни, іншими цивільно-правовими угодами;
- ґ) виникнення інших підстав, передбачених законом.

Тобто, виникнення права комунальної власності на землю пов'язане з волевиявленням як територіальних громад, так і інших суб'єктів, що залежить від того, як саме виникає це право. В одних випадках волевиявлення має взаємне спрямування, що означає добровільні наміри одного суб'єкта позбутися певного природного об'єкта, а в іншого — його отримати. У інших випадках, у одного суб'єкта має місце волевиявлення на отримання відповідного об'єкта, а у іншого немає на його передачу. В такому випадку питання вирішується в межах норм чинного законодавства для досягнення результату, який би влаштував кожну із сторін.

Згідно зі ст. 11 Лісового кодексу України: право комунальної власності на ліси набувається при розмежуванні в установленому законом порядку земель державної і комунальної власності, а також шляхом передачі земельних ділянок державної власності в комунальну та з інших підстав, не заборонених законом.

З урахуванням зазначеної статті та посиланням на п.п. б) п. 3 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності»: з дня набрання чинності цим Законом землями комунальної власності відповідних територіальних громад вважаються: всі інші землі, розташовані в межах відповідних населених пунктів, крім земельних ділянок приватної власності та земельних ділянок, зазначених у підпунктах «а» і «б» пункту 4 цього розділу.

Тобто, виникнення права комунальної власності на ліси здійснюється через їх взаємозв'язок із землею, по-перше, в результаті розмежування земель державної та комунальної власності, що знаходилися на землях у межах на-

селених пунктів, які віднесені до цієї форми власності після такого розмежування (така підстава має разовий характер). По-друге, шляхом передачі земельних ділянок з державної власності в комунальну на яких знаходяться ліси. По-третє, у результаті інших підстав, з якими потенційно може виникати право комунальної власності на ліси. Звідси перелік таких підстав не вичерпний і до нього може бути віднесена будь-яка підстава, що не заборонена положеннями чинного законодавства.

За ч. 1 ст. 5 Закону України «Про тваринний світ»: право власності на об'єкти тваринного світу набувається та реалізується відповідно до Конституції України, цього Закону та інших законів України.

Тобто, у зазначеному Законі має місце лише загальне формулювання, щодо набуття відповідними суб'єктами права власності в тому числі і комунальної на такі об'єкти відповідно до норм чинного законодавства. Ніяких конкретних положень щодо підстав виникнення права власності, взагалі, так і права комунальної власності, зокрема, не передбачено.

Отже, на підставі наведеного вище, можна прийти до наступних висновків. А саме: по-перше, підстави виникнення права комунальної власності на природні ресурси можуть мати як адміністративно-правовий (наприклад, передача природних ресурсів із державної власності, відчуження природних ресурсів для суспільних потреб), так і цивільно-правовий характер (наприклад, придбання за договором купівлі-продажу, ренти, дарування, міни т. д.). По-друге, якщо з приводу одних природних ресурсів є конкретизація підстав виникнення права комунальної власності, то щодо інших — такої конкретизації немає. По-третє, перелік підстав виникнення права комунальної власності на природні ресурси не є вичерпним і може бути доповнений й іншими підставами, що не заборонені законом.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Полтавський юридичний інститут
Національна академія правових наук України
Науково-дослідний інститут
державного будівництва і місцевого самоврядування
Асоціація випускників
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ГАРАНТУВАННЯ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНТНА

*Збірник тез наукових доповідей і повідомлень
Міжнародної науково-практичної конференції*

IV

(26 травня 2016 року, м. Полтава)

Харків
«Права людини»
2016